

LEKCE 9

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

V 8. lekci jsme společně prostudovali 1. a 2. list Timoteovi, List Titovi, 1. list Petrův a List Židům. V nich jsme viděli, jak církev rozvíjela svou strukturu, dověděli jsme se, jaká je správná reakce na pronásledování, a lépe porozuměli vztahu mezi křesťanstvím a judaismem. V této lekci se budeme zabývat listy, které byly napsány v následujících letech - v letech po Pavlově smrti. Pro církev to byly v mnoha ohledech těžké roky. Povstalo mnoho lživých učitelů, kteří začali zpochybňovat základní křesťanské pravdy. Pronásledování přibralo na své intenzitě. Někteří věřící podlehli rostoucímu nátlaku a učinili se světem kompromis.

Avšak i v těchto pohnutých dobách dával Duch svatý věřícím svou moudrost a vedení. Petr, Juda a Jan ve svých listech věřící před zmíněnými bludnými naukami varovali. Zjevení Janovo pak křesťany povzbudilo k tomu, aby navzdory obrovskému utrpení zůstali Kristovi věrní, a rovněž jim poskytlo velkolepou vizi Ježíšova návratu a jeho naprostého a konečného vítězství. V této lekci se dovíš mnoho skutečností, které ti pomohou k lepšímu pochopení uvedených listů. Zjistíš, že obsahují mocné poselství i pro nás, kteří žijeme v této době. I my totiž musíme čelit podobným bludným naukám a pokušením, a zároveň jsme mnohem blíže naplnění proroctví knihy Zjevení, než byli věřící, kteří ji četli jako první.

„...jeho vzhled jako když slunce září v plné své síle.“ (Zj 1,16)

osnova lekce

Církev bojuje s bludy:

2. list Petrův, List Judův, 1., 2., 3. list Janův

Církev očekává návrat Ježíše Krista:

Zjevení Janovo

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen:

- shrnout obsah 2. listu Petrova, Listu Judova, 1., 2. a 3. listu Janova.
- popsat bludná učení, na něž Petr, Juda a Jan reagovali ve svých dopisech.
- uvést fakta týkající se dějinného pozadí Zjevení Janova.
- rozpoznat čtyři hlavní způsoby výkladu Zjevení Janova a vysvětlit jeho význam pro dnešek.

studijní činnost

1. Obvyklým způsobem si prostuduj celou lekci.
2. Podle pokynů si přečti 2. list Petrův, List Judův, 1., 2., 3. list Janův a Zjevení Janovo.
3. Na mapě uvedené na str. 128 – 129 vyhledej města, kde se nacházelo oněch sedm církví ze Zj 2 a 3.
4. Zopakuj si celou lekci a pak vypracuj osobní test. Nezapomeň si opravit všechny nesprávné odpovědi.

rozvinutí lekce

Listy, které se nyní chystáme studovat, jsou namířeny proti nepříteli uvnitř církve samé: bludnému učení. V druhé části se zaměříme na charakteristické zvláštnosti knihy Zjevení a na její úžasné poselství naděje a vítězství.

CÍRKEV BOJUJE S BLUDY: 2. LIST PETRŮV, LIST JUDŮV, 1., 2., 3. LIST JANŮV

Úkol 1. *Rozpoznej tvrzení popisující pozadí a obsah 2. listu Petrova, Listu Judova, 1., 2., 3. listu Janova, i učení, proti nimž byly tyto listy namířeny.*

Pavel už kdysi varoval efezské starší i Timotea a Tita, že povstanou zlí lidé a budou učit nepravdivým věcem (Sk 20,29-30; 2Tm 4,2-4; Tt 1,10-11). Z 2. listu Petrova, Listu Judova, 1., 2. a 3. listu Janova se dovídáme, jaká byla konkrétní reakce církve na tyto bludné nauky.

2. list Petrův

2. list Petrův byl pravděpodobně napsán někdy mezi r. 65 - 67 n. l. Jeho obsah naznačuje, že byl určen stejným věřícím jako 1. list Petrův (2Pt 1,1; 3,1). Nicméně se však zdá, že se jejich situace od té doby změnila. Nyní byli více než vnějším pronásledováním ohrožováni lživými učiteli zevnitř.

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

Petr v tomto listu staví do protikladu pravé poznání Krista a kacířské nauky lživých učitelů. Svým čtenářům líčí úplnost tohoto poznání i jeho původ (2Pt 1,1-21). Poukazuje na zkaženost charakteru zmíněných bludařů a na destruktivní vliv jejich učení (2,1-22). Prorocky předpovídá, že ke konci dnů přijdou posměvači, kteří nebudou věřit v zaslíbený příchod dne Páně (3,1-7). Uzavírá napomenutím ke svým čtenářům, aby se na tento den připravili tím, že budou vést zbožný život (3,8-18). Ti z věřících, kteří přijali Petrovo poselství, byli pak s to rozpoznat ve svém středu zmíněné lživé učitele a odolat jejich svodům.

Podle uvedené osnovy si přečti celý 2. list Petrův.

2. LIST PETRŮV: PRAVÉ KŘESŤANSKÉ POZNÁNÍ

I. Poznání Krista a jeho základ. Čti 1,1-21.

II. Lživí učitelé a jejich odsouzení. Čti 2,1-22.

III. Den Páně a křesťanský život. Čti 3,1-18.

1. Lživí učitelé, podle 2Pt 2,1-2,

a) budou otevřeně zavádět zhoubné nauky.

b) nebudou mít žádné následovníky.

c) budou popírat Panovníka, který je vykoupil.

2. Petr varoval, že lživí učitelé budou předkládat své výmysly, aby z věřících těžili (2Pt 2,3). Sám prohlásil, že on se nedal vést vymyšlenými bájemi,

nýbrž byl .....
Kristovy velebnosti. Napsal rovněž, že tím se nám potvrzuje prorocké

.....
Toto slovo nebylo vyřčeno z lidské vůle, nýbrž z popudu

.....
mluvili lidé, poslaní od .....
(Viz 2Pt 1,16.19.21.)

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

3. 2Pt 3,1-13 odhaluje důležité skutečnosti týkající se dne Páně. Podle těchto veršů

- a) den Páně ještě nenastal, poněvadž Bůh chce dát všem lidem příležitost k pokání.
- b) ti, kdo se posmívají myšlence příchodu dne Páně, činí tak pro svou nevzdělanost a nevědomost.
- c) budou všichni očekávat návrat našeho Pána.

2. list Petrův je vážným varováním pro kohokoli, kdo by se snažil ničit církev zevnitř. Prohlašuje, že den soudu pro lživé učitele zcela jistě přijde (2Pt 3,12-13.17). Zároveň nám všem tento list připomíná, abychom byli na příchod dne Páně připraveni a snažili se být „čistí a bez poskvrny“ (3,14).

List Judův

Juda (Judas) se představuje jako bratr Jakubův (srv Ga 1,19; 2,9; ve Sk 1,13 je míněn jiný Juda), příbuzný (nevlastní bratr) Ježíšův (Mt 13,55; Mk 6,3; Ju 1). Po vzkříšení tento Juda uvěřil a pak jej vidíme mezi těmi, kdo v den letnic přijali Ducha svatého (J 7,5; Sk 1,14). Později, stejně jako ostatní bratři Páně, se vydal na misijní cesty (1K 9,5).

List Judův se velice podobá některým částem z 2Pt (srv. 2Pt 3,3 s Ju 18). Je možné, že se Judovi dostal 2Pt do rukou a on sám pocítil potřebu napsat podobný dopis věřícím, o nichž věděl, že mají stejné problémy. Zřejmě zjistil, že i do těchto shromáždění se vloudili lživí učitelé. Urychleně tedy těmto věřícím napsal, aby je varoval, ponechává tak na později předmět, o němž chtěl původně psát (Ju 3-4). V listu se neuvádí, kde zmínění křesťané žili; bibličtí vědci navrhují jako možnosti Jeruzalém a Antiochii. Je pravděpodobné, že Juda psal svůj list v době, kdy 2Pt byl již po nějakou dobu v oběhu, avšak ještě před pádem Jeruzaléma v r. 70 n. l. List popisuje nynější jednání lživých učitelů i jejich budoucí soud (v. 1-16) a věřícím ukazuje, jaká by měla být jejich reakce na stávající situaci (v. 17-25).

Podle uvedené osnovy si přečti celý List Judův.

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

LIST JUDŮV: VYPOŘÁDÁNÍ S ODPADNUTÍM

I. Nebezpečná přítomnost bludařů. Čti v. 1-4.

II. Charakteristika lživých učitelů. Čti v. 5, 16.

III. Reakce na bludné učení. Čti v. 17-25.

4. Ve svém sešitě uveď stručnou charakteristiku lživých učitelů. Odkazy na příslušné verše ti tvůj úkol usnadní.

a (4) Jakým způsobem se tito lidé dostali do církve?

b (4) V co zaměnili milost našeho Boha?

c (4) Koho zapírali?

d (8) Co neuznávali?

e (16) Čím (kým) se vychloukali?

f (19) Co (koho) neměli?

5. Podle Judy měli věřící v této situaci udělat několik věcí. Dokonči jednotlivé pokyny, tak že si zvolíš z možností uvedených v pravém sloupci. Do vyhrazeného prostoru vepiš vždy číslo zvoleného dokončení.

.... a Bojujte o...	1) v Duchu svatém.
.... b Pamatujte na to, co...	2) pochybují.
.... c Modlete se...	3) víru jednou provždy odevzdanou Božímu lidu.
.... d Uchovejte se v...	4) lásce Boží.
.... e Mějte slitování a zachraňte ty, kdo...	5) předpověděli apoštolové.

Stejně jako 2Pt, je i List Judův vážným varováním těm, kdo překrucují evangelium a snaží se vést věřící na scesti. I nám dnes se tím připomíná, že bychom neměli být překvapeni, když se takoví lidé objeví. Podle pokynů, které Juda udílí, měli bychom se s takovou situací vyrovnat tak, že se budeme pevně držet pravdy evangelia a se slitováním zachraňovat ty, kdo byli svedeni.

1., 2. a 3. list Janův

Viděli jsme, že jak Petr, tak Juda své čtenáře varovali před posměvači, kteří tvrdili, že den Páně nenastane, i před lidmi, kteří se vychloukali a vedli nevázaný život. S postupem času se mezi věřícími objevili

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

další svědci. Tvrdili, že Ježíš doopravdy nepřišel v těle (2J 7). Jan své tři dopisy napsal, aby věřící, kteří se setkávali s takovým učením, varoval a poučil o základních pravdách našeho spasení i křesťanského způsobu života.

Jan - očitý svědek

Autorem 1., 2. a 3. listu Janova je apoštol Jan, tentýž, který napsal Janovo evangelium a knihu Zjevení. Z jistých historických spisů se dovídáme, že po zničení Jeruzaléma v r. 70 se Jan uchýlil do Efezu. V tomto městě a jeho okolí konal svou službu, dokud nebyl na sklonku vlády císaře Domitiana (81 - 96) poslán do vyhnanství na ostrov Patmos. Po Domitianově smrti byl očividně propuštěn, vrátil se do efezské oblasti, kde opět pokračoval ve své službě. Janovy tři listy vznikly pravděpodobně někdy mezi r. 85 - 90 a poslány byly nejprve církvím v Malé Asii - tedy do míst, kde Jan působil. Jako očitý svědek života Kristova a jeho důvěrný přítel promlouvá s velikou autoritou proti těm, kdo Krista zapírali, nebo zapírali jeho příchod v těle.

Lživí učitelé

Bludaři, před nimiž Jan věřící varuje, neuznávali pravdu, že Ježíš se doopravdy stal člověkem. Podle jejich chápání byla hmota zlá a duch dobrý. Učili, že je nemyslitelné, aby se Bůh, který je nanejvýš dobrý, stal opravdovou lidskou bytostí a tak se sjednotil s něčím hmotným. Někteří z nich tvrdili, že Kristus se pouze zdál být skutečný, že ve skutečnosti to byl duch či přízrak, co učedníci viděli. Jiní zase tvrdili, že „Kristus - duch“ sestoupil při křtu na člověka Ježíše, a před ukřižováním jej znovu opustil. Obě představy byly popřením pravdy, že Ježíš Kristus je Bůh zjevený v těle.

Někteří mezi těmito lživými učiteli rovněž věřili, že člověk se musí ze všech sil snažit uniknout z hmotného světa do říše ducha: prostředkem mělo být získání zvláštního, vyššího stupně poznání. Tomuto hnutí se začalo říkat gnóze (gnósis - řec. poznání). V protikladu k těmto falešným představám líčí Jan pravé poznání, které je zárukou věčného života (viz např. 1J 2,3; 3,10.14 a 5,20). Jednoznačně dosvědčuje pravé božství i lidství Kristovo (1J 1,1-2; 2,22-23).

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

1. list Janův

Jan si při psaní počínal naprosto účelně. Ve svém evangeliu uvádí, že je sepsal proto, aby lidé uvěřili v Ježíše Krista a obdrželi tak život věčný (J 20,31). Ve svém prvním listu říká, že jej napsal, aby věřící věděli, že mají věčný život (1J 5,13). Tyto dva účely spolu úzce souvisejí: Jan chtěl věřícím pomoci pochopit jejich nový vztah k Bohu a získat jistotu spasení. Janem předkládané pravdy byly odpovědí na pochybnosti, které u věřících vznikly následkem bludných učení.

6. Ve svém sešitě si vyhotov stejnou tabulku, jako je ta následující. Přečti si všechna uvedená místa. Vedle jednotlivých odkazů stručně vyjádři pravdu obsaženou v dotyčném oddíle. Do posledního sloupce vepiš **1**, pokud se daná pravda staví proti falešné představě, že Ježíš nepřišel v těle; **2** vepiš v případě, kdy se uvedená pravda staví proti bludu, podle kterého Ježíš není Syn Boží (Kristus). První řádek ti poslouží jako příklad.

PRAVDY O KRISTU OBSAŽENÉ V 1. LISTU JANOVĚ

Místo	Předkládaná pravda	Bludné učení, proti němuž se staví
1,1-3	Jan slyšel, viděl a dotýkal se Krista.	
2,22		
3,23		
4,1-3		
4,15		

Vedle pravdy o Kristu zdůrazňoval Jan rovněž jistotu a ujištění, které mohou věřící zakoušet. Uvedl, na jakém základě spočívá jeho vlastní poznání (1J 1,1-4). Vysvětlil důležitost chození ve světle (1,5 až 2,14) a varoval věřící, aby nemilovali svět a nebyli svedeni antikristy (2,15-27). Rovněž jim sdělil, jak mohou poznat, že jsou dětmi Božími (2,28 - 3,10), že chodí v pravdě, a poznat i ty, kdo v ní nechodí (3,11 až 4,6). Prikázal jim, aby se navzájem milovali (4,7-21), a ujistil je o jejich vztahu k Bohu (5,1-21). Podle uvedené osnovy si přečti celý 1. list Janův.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

1. LIST JANŮV: UJIŠTĚNÍ PRO VĚŘÍCÍHO

- I. Ujištění poznáním pravdy. Čti 1,1-4.
- II. Ujištění chozením ve světle. Čti 1,5 - 2,14.
- III. Ujištění přítomností Božího pomazání. Čti 2,15-29.
- IV. Ujištění konáním dobra. Čti 3,1-10.
- V. Ujištění projevováním pravé lásky. Čti 3,11-20.
- VI. Ujištění přítomností Ducha. Čti 3,21 - 4,6.
- VII. Ujištění uznáním Krista. Čti 4,7-21.
- VIII. Ujištění zachováváním Božích přikázání. Čti 5,1-12.
- IX. Ujištění zůstáváním v Kristu. Čti 5,13-21.

7. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením.

- a Jan své evangelium a listy napsal z pozice člověka, který znal Ježíše z vyprávění druhých.
- b Lživí učitelé, před nimiž Jan varuje, nevěřili, že Kristus přišel v těle.
- c Z Janových listů se dovídáme, že hlavním problémem mezi adresáty byla otázka, zda pohané mají být obřezáni.

2. a 3. list Janův

Druhý a třetí list Janův tvoří stručné poznámky, za nimiž měla později následovat osobní rozmluva „tváří v tvář“ (2J 12; 3J 13-14). Druhý list byl adresován „vyvolené paní a jejím dětem“ (2J 1). Touto formulací mohla být míněna nějaká konkrétní žena a její děti; mohlo však také jít o církev a její členy (srv např. Pavlovo použití slova „matka“ v Ga 4,26). Poněvadž na konci dopisu se vyskytuje formulace „vyvolená sestra“, správná bude zřejmě druhá varianta. V každém případě je však naprosto jednoznačné, oč Janovi šlo: chtěl, aby věřící chodili (žili) v pravdě a lásce (v. 1-6) a neměli vůbec nic společného s antikristy - bludaři, kteří popírali Kristův příchod v těle (v. 7-13). Podle uvedené osnovy si přečti 2. list Janův a pak zodpověz otázku č. 8.

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

2. LIST JANŮV: ŽIJTE V PRAVDĚ A LÁSCE

I. Zachovávejte Boží přikázání o vzájemné lásce. Čti v. 1-6.

II. Odmítejte falešné učitele, kteří zapírají Krista.

Čti v. 7-13.

8. Jsou podle 2J 9-10 věřící povinni všem poskytnout svou pohostinnost? Uveď svůj názor.

.....

3. list Janův byl adresován Janovu příteli Gáiovi. I tento list se zabývá otázkou pohostinství. V tomto případě je však míněna pohostinnost vůči křesťanským bratřím. Šlo zřejmě o jisté muže, kteří se pro jméno Kristovo vydali na cesty a jimž Diotrefes, jeden z vedoucích v církvi, ke které patřil i Gáius, odepíral pomoc (v. 9-10). Demétrius pak možná byl jedním ze zmíněných bratří, kteří rovněž doručili Janův list Gáiovi.

Ve svém listu Jan doporučuje těmto cestujícím bratřím Gáia jako toho, který je znám pro svou pohostinnost (3J 1-8). Prohlašuje rovněž, že až přijde, poukáže na zlomyslné jednání Diotrefovo (v. 9-10). Gáia povzbuzuje ke křesťanskému životu a doporučuje mu Demétria (v. 11 až 14). Přečti si 3. list Janův a pak zodpověz otázku č. 9.

3. LIST JANŮV: KŘESŤANSKÁ POHOSTINNOSTI V PRAXI

I. Pochvala věrnému hostiteli. Čti v. 1-8.

II. Varování pyšnému protivníkovi. Čti v. 9-10.

III. Doporučení dobrého pracovníka. Čti v. 11-14.

9. Podle 3J 8 mají ti, kdo poskytují pohostinství věřícím, kteří se pro Krista vydali na cesty,

.....

Janovy listy nám umožňují nahlédnout do srdce učedníka, „kterého Ježíš miloval“ (J 21,20). Pro Jana byly láska a pravda neoddělitelně spojeny. Ti, kdo milovali, byli zároveň i těmi, kdo poznali pravdu a

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

naopak: ti, kdo poznali pravdu, museli pak nevyhnutelně milovat. Jak lásce, tak pravdě přisuzoval ten nejvyšší standard. Obě našly své dokonalé vyjádření v osobě Ježíše Krista (1J 4,16; 5,20).

2. list Petrův, List Judův a listy Janovy tvoří společně mohutnou obranu proti bludným naukám a špatné praxi. Pomáhají nám pochopit některé problémy, které se objevily v církvi v průběhu prvního století. Ukazují nám rovněž, jak se vedoucí v církvi s těmito problémy vyrovnali. V neposlední řadě nás tyto listy učí, jak je pro věřící důležité nejen znát pravdu, ale i vyzkoušet ty, kdo se vydávají za učitele, zda jsou opravdovými následovníky Ježíše Krista (srv Zj 2,2)

ZJEVENÍ JANOVO: CÍRKEV OČEKÁVÁ NÁVRAT JEŽÍŠE KRISTA

Úkol 2. *Rozpoznej jednotlivé stránky dějinného pozadí, literární formy a souhrnného poselství knihy Zjevení.*

Zjevení Janovo je vhodným vyvrcholením Nového zákona (i celé Bible). Prohlašuje, že Ježíš Kristus, náš Spasitel, jenž se narodil v nuzných a pro většinu i neznámých podmínkách, se jednoho dne vrátí s velikou mocí a slávou na tuto zem jako její právoplatný král. Kniha nás nenechává ani v nejmenším na pochybách: všechny Boží záměry se uskuteční! Budeme se nyní zabývat pozadím, charakteristickými znaky, obsahem a způsoby výkladu Zjevení Janova.

Pozadí

Židé žijící v Palestině se téměř neustále bouřili proti římské vládě. Když tyto tendence ke konci šedesátých let přibraly na síle a rozšířily se i do jiných provincií, římscí vojáci dostali příkaz zakročit a potřít veškerou vzpouru. Podmanili si celou Galileu a pak oblehli Jeruzalém. Mnoho tisíců Židů zemřelo v obleženém městě hlady a následkem různých nemocí. Ještě více tisíců jich bylo pobito Římany. Po několikaletém odolávání město v r. 70 n. l. nakonec padlo. Jeho nádherná svatyně byla zničena - nezůstal tam kámen na kameni, přesně podle Ježíšova proroctví (Mt 24,2). Již roky předtím varoval Ježíš své následovníky, aby - když dojde k určitým událostem - uprchli z města (Mt 24,15-25). Apoštol Jan byl zřejmě mezi těmi, kdo odešli, dokud

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

nebylo pozdě. Jak jsme již dříve uvedli, zdá se, že v r. 69 nebo 70 odešel Jan do Efezu, aby v tomto městě a okolní oblasti konal svou službu.

V létech po pádu Jeruzaléma se postoj Římanů ke křesťanům proměnil z podezřívání v nenávisť. První ji otevřeně dal najevo císař Nero, který po požáru Říma v r. 64, kdy jej rozhněvaný lid označoval za žháře, svalil veškerou vinu na křesťany. Velké množství římských křesťanů bylo za strašlivého mučení usmrceno. Později zvolili Římané pro své pronásledování odlišný postup. Křesťané, kteří byli již dříve poučeni, že se mají podřizovat světské autoritě (Ř 13,1), nyní zjistili, že tak nemohou ve všem učinit.

Císař Domitian (81 - 96) trval na tom, aby byl uctíván jako bůh, a ti, kdo tak odmítli učinit, byli krutě pronásledováni. Je možné, že k nim patřil i apoštol Jan. Toto byl dost možná i důvod, proč byl Jan ke konci Domitianovy vlády poslán do vyhnanství na ostrov Patmos (Zj 1,9). Tam mu také Bůh dal poselství pro věřící v Malé Asii - věřící, na které v té době těžce doléhal tyranský způsob římské vlády. Poselství však nebylo určeno pouze jim: obsahuje vizi Krista a jeho konečného vítězství, a to je nesmírně důležité pro každého křesťana v kterékoli době.

10. Do vyhrazeného prostoru vepiš chybějící slovo popř. slova.

Zdá se, že po zničení .....

konal Jan svou službu v oblasti .....

dokud nebyl za vlády císaře Domitiana .....

na ostrov .....

V době, kdy Jan psal knihu Zjevení, se postoj římské vlády vůči

křesťanům vyznačoval .....

Křesťané nemohli císaře Domitiana uposlechnout, protože od nich požadoval, aby jej

.....

Charakteristické znaky

Jan vyjádřil obdržené poselství v literárním druhu zvaném *apokalypsa* (některé části knihy Daniel patří rovněž k tomuto literárnímu druhu). U tohoto druhu spisů uváděné předměty velice často představují jiné věci. Jan například viděl Krista uprostřed sedmi zlatých svícňů (Zj 1,12-13). O několik veršů dále čteme, že těchto sedm svícňů představuje sedm církví, kterým měl Jan napsat (1,10-11,20). I čísla mohou mít v apokalyptické literatuře zvláštní význam. Číslo sedm například často znamená úplnost. Poselství knihy není tedy určeno pouze zmiňovaným sedmi církvím (1,11), nýbrž i celé církvi. Skutečnost, že se zde setkáváme se sedmi pečeti, sedmi polnicemi a sedmi nádobami pohrom mimo jiné znamená, že Boží soudy a záměry s touto zemí se naplní (viz 6,1; 8,2; 15,1; 16,1).

Zjevení se nevyznačuje pouze apokalyptickými znaky, ale i svou úzkou spojitostí se spisy Starého zákona. Není žádných pochyb o tom, že Jan byl s nimi velice dobře obeznámen. V jeho knize se setkáváme s více než 275 narážkami na různá starozákonní místa. Jan však Starý zákon pouze necituje - různě tyto obrazy a vidění zcela novým způsobem spojuje, takže se stávají působivým prostředkem pro sdělení prorockého poselství, které mu bylo zjeveno Duchem svatým.

11. Srovnej popis stromu života v Gn 2,9; 3,22-24 s popisem uvedeným ve Zj 22,1-2. Ve svém sešitě zodpověz následující otázky:

- a** V Gn 3,22-24 je nám řečeno, že poté co zhřešili, nesměli Adam s Evou jíst ovoce ze stromu života. Co říká ve Zj 22,2 o stromu (stromoví) života Jan?
- b** V čem podle tebe spočívá příčina uvedeného rozdílu?

12. V následujícím jsou uvedeny čtyři verše ze Zjevení Janova. Zakroužkuj písmeno před těmi z nich, které jsou charakteristickým příkladem apokalyptické literatury.

- a** Blaze tomu, kdo předčítá slova tohoto proroctví (1,3).
- b** Před trůnem hořelo sedm světél - to je sedmero duchů Božích (4,5).
- c** Tu jsem viděl, jak se z moře vynořila dravá šelma o deseti rozích a sedmi hlavách (13,1).
- d** Hle, přijdu brzo, a má odplata se mnou (22,12).

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

Obsah a osnova

Obsah knihy Zjevné lze rozdělit do čtyř částí - podle čtyř hlavních vidění, které Jan měl. Všechna čtyři vidění začínají slovy „v Duchu“ (NPB; EP - „ve vytržení ducha“: Zj 1,10; 4,2; 17,1-3; 21,9-10).

V prvním vidění (Zj 1,10 - 3,22) Jan viděl Krista stojícího uprostřed mezi církvemi. Jan tyto církve velmi dobře znal, poněvadž se jednalo o církve v oblasti, kde po svém odchodu z Jeruzaléma konal službu. Ježíš dal Janovi patřičná poselství, pro každou církev zvlášť, a přitom každé z nich odhalil i část ze svého charakteru. K smyrenské církvi například promlouval jako „první i poslední“ (2,8), k Laodikejským jako „svědek věrný a pravý“ (3,14).

V druhém vidění (Zj 4,1 - 16,21) Jan viděl trůn Boží v nebi a Krista jako Beránka, jenž byl hoden otevřít knihu, kterou Bůh držel ve své pravici. Jan pokračuje popisem obsahu jednotlivých pečetí uvedené knihy. Sedmá pečeť zahrnovala i sedm polnic. Po nich následovalo sedm nádob pohrom. Události spojené se sedmi pečetěmi, sedmi polnicemi a sedmi nádobami pohrom mají za cíl vykreslit Boží soud nad zemí a jeho vůli ohledně těch, kdo jsou vykoupeni. Kristus je ve vidění vylíčen jako ten, který má veškerou autoritu uvést naplňování Božích záměrů do pohybu.

Ve třetím vidění (Zj 17,1 - 21,8) Jan viděl Krista jako vítěze nad zlými pozemskými králi a jejich armádami. Slyšel nárek nad Babylónem a viděl jeho pád. Bylo mu rovněž ukázáno konečné satanovo zatracení, soud nad mrtvými, nové nebe a nová země. Toto třetí vidění ukazuje Krista jako vítěze slavicího triumf, jako toho, který přivede světové dějiny k jejich dovršení.

Ve čtvrtém vidění Jan uviděl nevěstu Kristovu - nový Jeruzalém (Zj 21,9 - 22,5). Kristus je zde vylíčen jako chrám i světlo tohoto města - města, které je domovem pro všechny, jejichž jména jsou zapsána v knize života.

Podle uvedené osnovy si přečti celé Zjevení Janovo.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

ZJEVENÍ JANOVO: KONEČNÉ VÍTĚZSTVÍ JEŽÍŠE KRISTA

- I. Úvod: Vstupní pozdravy a chvála. *Čti 1,1-8.*
- II. První vidění: Kristus promlouvá k církvím.
Čti 1,9 - 3,22.
- III. Druhé vidění: Kristus řídí světové události.
Čti 4,1 - 16,21.
- IV. Třetí vidění: Kristus vítězí nad zlými mocnostmi.
Čti 17,1 - 21,8.
- V. Čtvrté vidění: Kristus vládne na svém trůnu.
Čti 21,9 - 22,5.
- VI. Závěr: Výzva a pozvání. *Čti 22,6-21.*

13. Ve svém sešitě stručně zodpověz následující čtyři otázky, týkající se čtyř hlavních vidění ze Zjevení Janova. Odkazy na příslušné kapitoly ti tvůj úkol usnadní.

- a První vidění: Ve všech sedmi poselstvích je vždy uveden jeden druh lidí, kterých se týkají vyřčená zaslíbení. O koho se jedná (kap. 2 a 3)?
- b Druhé vidění: Proč byl Kristus hoden otevřít zmíněnou knihu (kap. 5)?
- c Třetí vidění: Kolik andělů bylo zapotřebí k tomu, aby byl satan spoután a uvržen do propasti (kap. 20)?
- d Čtvrté vidění: Kdo bude moci vstoupit do Svatého města (kap. 21)?

Význam

Pro svou formu a předmět, kterým se zabývá, je Zjevení nesnadné pochopit. Během let měli Boží mužové rozdílné (a často i protichůdné) názory na význam této knihy. V dalším se budeme zabývat čtyřmi nejdůležitějšími způsoby výkladu jejího obsahu. Pak se budeme zamýšlet nad poselstvím, které tato kniha přinášela svým prvním čtenářům, i nad jejím současným poselstvím.

Čtyři způsoby výkladu

Préteristická škola (historický výklad) učí, že Zjevení má vztah pouze k událostem v té době, kdy byla kniha napsána. Podle tohoto

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

názoru nemá kniha Zjevení žádný prorocký význam pro budoucnost. Jedná se prostě o živý obraz boje církve s bezbožnou mocí Říma. Tento výklad má své přednosti v tom, že dává Zjevení do souvislosti s myšlením a událostmi vlastní doby. Jeho slabou stránkou však je, že nikterak nevysvětluje události, které Jan viděl a k nimž ještě nedošlo - jako je například Kristova vláda spolu s jeho mučedníky (svědky; 20,4-6).

Idealistická škola (všeobecný výklad) vidí v knize Zjevení symbolický obraz neustálého boje mezi dobrem a zlem. Zastánci tohoto výkladu tvrdí, že skutečným záměrem knihy je zjevit Boží charakter a moc Ježíše Krista, Spasitele. V tom spočívá síla idealistického výkladu. Jeho nedostatkem je, že nedoceňuje a znehodnocuje prorocký význam symbolů, které mohou často ukazovat i na budoucí události. Stejně tak se zde přehlíží, že část prorocky vyjádřené symboliky knihy se již naplnila, stejně jako některé události předpovězené v knize Ezechiel nebo Daniel.

Historizující škola (výklad) považuje knihu Zjevení za náčrt církevních dějin - jakýsi dopředu napsaný kalendář - od letnic až po druhý příchod Ježíše Krista. Symboly znázorňují veliké události, mající vliv na církev. K některým z předpovězených událostí již došlo. (Například pečete z 6. kap. znamenají pád Římského impéria - protibožské síly, která v prvním století pronásledovala křesťany.) Není třeba připomínat, že tento způsob výkladu otevírá naplno bránu fantazii: symboly lze vztahovat na zcela odlišné události nebo osoby. Mezi vykladači panuje veliká nejednotnost; tomuto výkladu se zdaleka nepodařilo dopracovat ke konečnému pochopení poselství knihy.

Futuristická škola (výklad) učí, že kromě prvních tří kapitol Zjevení, které se vztahují na dobu sepsání knihy nebo na sedm etap v historii církve, všechno následující je předpovědí událostí, které se stanou v době bezprostředně před druhým příchodem Kristovým. Doba vylíčená v kap. 4 - 19 se chápe jako „veliké soužení“. Podle tohoto výkladu je například šelmou ze 13. kap. míněna světová vláda a nevěstkou (Babylónem) z kap. 17 falešná církev, která zde bude existovat před Kristovým návratem.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

14. Přiřaď jednotlivé druhy výkladu (pravý sloupec) k jejich charakteristice (levý sloupec).

.... a	Události v knize Zjevení jsou něco jako přehled (dopředu napsaný kalendář) církevních dějin od letnic po druhý příchod Páně.	1) Préteristický (historický) výklad
.... b	Všechny Zjevením uváděné události se naplnily krátce po sepsání této knihy.	2) Idealistický (všeobecný) výklad
.... c	K pádu Babylóna vylíčenému v 18. kap. dojde krátce před návratem Ježíše Krista.	3) Historizující výklad
.... d	Kobylinky z 9. kap. jsou symbolem zla ve věčném boji dobra se zlem.	4) Futuristický výklad
.... e	Dva svědkové z 11. kap. budou prorokovat během „velikého soužení“.	

Mnozí křesťané jsou přesvědčeni, že by se kniha Zjevení měla vykládat podle futuristické školy, zvláště pak kap. 4 - 22. Futuristický výklad je z uvedených čtyř pravděpodobně tím nejsprávnějším, poněvadž dovoluje uvést v soulad proroctví obsažená ve Zjevení s ostatními proroctvími v Bibli. Zastánci této školy mohou prokázat, že proroctví ze Zjevení jsou vhodným doplněním a rozšířením dřívějších biblických proroctví.

Například v Da 7,13 a Sk 1,11 čteme, že se Ježíš vrátí na tuto zem. Podle futuristického výkladu nám některé oddíly ve Zjevení, jako je např. Zj 19,11-21, poskytují podrobnější představu o tom, jak bude tento návrat vypadat a k čemu při něm dojde. Navíc nám uvedený způsob výkladu umožňuje pochopit, že Janova vidění přicházejícího Krista, vzkříšení mrtvých i konečného oddělení spasených a zatracených nejsou pouhými ideami, nýbrž vylíčením skutečných událostí, k nimž také nakonec dojde.

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

Poselství pro tehdejší dobu i pro současnost

Pro církve v Malé Asii obsahovala kniha Zjevení poselství plné povzbuzení i napomenutí. Listy sedmi církvím prozrazují, že někteří věřící tolerovali mezi sebou, nebo dokonce i přijímali bludná učení a začínali být lhostejní k duchovním věcem (Zj 2,4.14-16.20; 3,1-3.15 až 18). Kristus je ve zmíněných listech vybízí, aby se podřídili jeho kázni a obnovili své odevzdání jemu. Z listů je rovněž patrné, že někteří věřící byli v té době krutě pronásledováni (2,3.9.13). Proroctví knihy Zjevení byla pro ně velikým povzbuzením, protože jim ukazovala, že jednoho dne Bůh všechny zlé potrestá, a věrné odmění. Některé symboly jim zřejmě ukazovaly na důvěrně známé události či osoby. Je například dost pravděpodobné, že v šelmě ze 13. kap. spatřovali obraz Říma a pronásledování z jeho strany. Kniha jim živě ukazovala skutečnost, že Bůh slyší jejich modlitby a zná jejich utrpení (6,9-11; 8,4; 14,13). Zjistili, že mučedníci budou vládnout spolu s Kristem (20,4) a že Bůh sám jim setře každou slzu s očí (21,3-4). Proroctví jim připomínalo, aby byli trpěliví a věrní, neboť Bůh šelmu odsoudí a potrestá (Zj 13,10; 20,10).

Kniha Zjevení obsahuje živé poselství i pro nás, kteří žijeme v této době - byla totiž určena, jak jsme již podotkli - celé církvi. Měli bychom celým srdcem přijmout varování, napomenutí a povzbuzení zde obsažená a podle nich i jednat. Mohou nastat situace, kdy budeme muset stejně jako Efezští činit pokání o obnovit své odevzdání Kristu (Zj 2,4 až 6). Může se rovněž stát, že budeme mít soužení a chudobu jako věřící ve Smyrně (2,8-11). V takových dobách se nám zaslíbení z knihy Zjevení mohou stát velikou útěchou, poněvadž nám vykreslují náš věčný domov a zároveň nás ujišťují, že jednoho dne nám Bůh setře s očí každou slzu (21,3-4; 22,3-5).

I proroctví knihy Zjevení pro nás mají dnes veliký význam. Je pravda, že některá z nich se týkala událostí, k nimž mělo dojít krátce po jejich sepsání. Zdá se však, že tatáž proroctví hovoří i o událostech, které se stanou ke konci světových dějin.

Jsou jako mnohá jiná biblická proroctví, která měla dvojí naplnění. Například v Gn 46,4 a 50,24 čteme, že Jákobovo potomstvo vyjde jednoho dne z Egypta. K tomu ve skutečnosti došlo, když je vyvedl Mojžíš (Ex 12,31-42). Mnohem později se však toto proroctví opět

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

naplnilo, když další potomek Jákobův, Ježíš Kristus, vyšel (byl povolán) z Egypta (Oz 11,1 Mt 2,15).

Podobně i některá proroctví z knihy Zjevení mají své dvojí naplnění. Mnozí bibličtí badatelé například věří, že šelma z 13. kap. znamená dvě věci: 1) římskou vládu v době, kdy Jan psal, 2) světovou moc, která zde bude vládnout krátce před druhým příchodem Ježíše Krista. Toto proroctví je pro nás zároveň varováním. Stejně jako první křesťané, i my si musíme dát pozor, abychom neprojevovali svou loajálnost vůči žádné moci, která si činí nárok na uctívání, jež náleží samotnému Bohu (Zj 13,5-8, 15,2). Některá proroctví knihy Zjevení však budou mít pouze jedno naplnění, poněvadž se týkají konce světa a věčnosti.

15. Proroctvím, které má (nebo může mít) dvojí naplnění, je míněno takové proroctví, které

- a) má ve skutečnosti pouze jeden hlavní význam, nehledě na jeho formu.
- b) cituje nejméně dvakrát ze Starého zákona.
- c) ukazuje na dvě navzájem podobné události, oddělené určitým časovým rozpětím.
- d) má jeden význam pro křesťany a druhý pro nevěřící.

Nemělo by nás překvapovat, že proroctví knihy Zjevení se často zdají být těžká pro pochopení. Nicméně však můžeme očekávat, že se pro nás stanou srozumitelnější, když se přiblíží doba jejich naplnění – jak tomu ostatně bylo i s mnoha jinými proroctvími v Bibli. Avšak v knize vyličené konečné vítězství Ježíše Krista, varování před odpadnutím, výzva k posvěcení a obecenství jsou srozumitelné pro všechny křesťany, nehledě na to, kde a kdy žijí.

16. Futuristický výklad Zjevení Janova má své přednosti v tom, že

- a) uspokojivě vysvětluje, v jakém vztahu jsou vyličené události k sedmi církvím v Malé Asii.
- b) poskytuje podrobné vyličení dějin církve od letnic až po dnešek.
- c) pokládá většinu proroctví knihy za symbolický obraz boje mezi dobrem a zlem.
- d) dovoluje, aby jeho proroctví byla připojena k ostatním biblickým proroctvím a tak je rozšířila a doplnila.

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

17. Člověk, který správně chápe knihu Zjevení, by mohl - v souladu s tím, co zde již bylo řečeno - prohlásit:

- a) „Mnohé příkazy a varování obsažené v listech sedmi církvím mohou věřící i dnes aplikovat ve svém životě.“
- b) „Protože proroctví knihy Zjevení byla vyjádřena symbolickým jazykem, nemají žádný vztah k reálným lidem a událostem.“
- c) „Většina obsahu Zjevení Janova nemá příliš velký význam pro křesťany, kteří netrpí pronásledování nebo soužení.“
- d) „Kniha Zjevení obsahuje pravdu o Kristu a jeho konečném vítězství - pravdu, kterou potřebují znát všichni křesťané.“

Kniha Zjevení uzavírá kánon Nového zákona - i celou Bibli - zprávou o vítězství i varováním. Vykresluje živý obraz vítězství našeho Spasitele a uvádí i poslední slova, která od něj Jan uslyšel: „Ano, přijdu brzo“ (Zj 22,20). Věnujme tedy náležitou pozornost poselství této knihy a připravme se na události, které předpovídá - tak že budeme Kristu sloužit z celé naší síly a poneseme jeho evangelium do celého světa.

osobní test

1. PŘÍŘAZOVÁNÍ. Přiřaď jednotlivé novozákonní knihy (pravý sloupec) k příslušnému názvu osnovy nebo popisu dějinného pozadí či obsahu (levý sloupec)

.... a Chválí Gáia za to, že poskytuje pomoc bratřím, kteří se pro jméno Kristovo vydali na cesty.	1) 2. list Petrův
.... b Název: <i>Ujištění pro věřícího.</i>	2) List Judův
.... c Je zástupcem literárního druhu zvaného apokalypsa	3) 1. list Janův
.... d Název: <i>Vypořádání s odpadnutím.</i>	4) 2. list Janův
.... e Název: <i>Křesťanská pohostinnost v praxi.</i>	5) 3. list Janův
.... f Část jeho obsahu se velice podobá Listu Judovu.	6) Zjevení Janovo
.... g Název: <i>Konečné vítězství Ježíše Krista.</i>	
.... h List byl napsán, aby ujistil věřící o tom, že mají věčný život, a proti těm, kdo popírali reálnost osoby Kristovy	
.... i Název: <i>Pravé křesťanské poznání.</i>	
.... j Název: <i>Žijte v pravdě a lásce.</i>	
.... k Varuje „vyvolenou paní“, aby nepřijímala do domu a nevívala (nepozdravovala) falešné učitele.	

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

2. Přiřaď jednotlivé novozákonní knihy (pravý sloupec) k příslušné charakteristice situace, v níž se věřící, kterým byla daná kniha určena, nacházeli (levý sloupec).

.... a	Tito věřící patřili k sedmi různým církvím v Malé Asii. U některých z nich se začala projevat duchovní lhostejnost, jiní byli pronásledováni a podstupovali mučednickou smrt.	1) List Judův 2) 3. list Janův 3) Zjevení Janovo
.... b	Tito věřící přicházeli do styku s lživými učiteli, kteří popírali plné lidství a plné božství Ježíše Krista.	
.... c	Tito věřící bylo nutné varovat před bludaři, kteří se mezi ně vloudili, učili mravní nevázanosti a zapírali Krista.	
.... d	Tito věřící žili za vlády římského císaře Domitiana. Tento vládce od nich požadoval, aby jej uctívali jako boha.	

OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI. Vyber nejvhodnější (nejvýstižnější) dokončení následujících vět.

3. Předpokládejme, že bys měl vyučovat o spasení ve skupině nově obrácených věřících. K tomuto účelu by ti nejlépe posloužil (posloužilo)

a) 2. list Petřův.	c) 3. list Janův.
b) 1. list Janův.	d) Zjevení Janovo.

4. Uvést v soulad prorocství obsažená v knize Zjevení s ostatními biblickými prorocstvími se nejlépe daří výkladu

a) préteristickému.	c) idealistickému.
b) historizujícímu.	d) futuristickému.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

5. Sugestivní vylíčení lživých učitelů a jejich budoucího potrestání je obsaženo
a) v 2. listu Janově. c) v Listu Judově.
b) v 3. listu Janově.
6. Ve Zj 1,12-13 je řečeno, že Jan uviděl Krista mezi sedmi svícny. Uvedené místo je příkladem
a) apokalyptické symboliky. c) historického spisu.
b) dvojího naplnění prorocství.
7. Mnohá prorocství knihy Zjevení jsou nejasná, protože
a) Bůh nechtěl, abychom je pochopili.
b) ještě nenastal čas jejich naplnění.
c) byla napsána před mnoha sty lety.
d) byla určena věřícím v Malé Asii.
8. **CHRONOLOGIE.** Uspořádej následující události v dějinném sledu, tak že do vyhrazeného prostoru vepíšeš číslice 1 - 4, které budou naznačovat časovou posloupnost uvedených událostí.
. . . . **a** Apoštol Jan napsal knihu Zjevení.
. . . . **b** Jeruzalém padl a chrám byl zničen.
. . . . **c** Apoštol Jan byl poslán do vyhnanství na ostrov Patmos.
. . . . **d** Nero podpálil Řím a ze zhářství pak obvinil křesťany.

odpovědi na studijní otázky

9. (Tvoje odpověď by se měla podobat níže uvedenému.) Podíl na práci pro pravdu (pro církev).
1. c) budou popírat Panovníka, který je vykoupil.
10. Jeruzaléma, efezské (Efezu), poslán do vyhnanství, Patmos, nenávisť, uctívali jako boha.
2. očitým svědkem, slovo, Ducha svatého, Boha.
11. a Jeho listí má léčivou moc pro všechny národy.
- b Tvoje odpověď. Podle mě spočívá rozdíl především v tom, že Ježíš Kristus zahladil hříchy lidí, a tak jim otevřel opět přístup k uvedenému stromu (stromoví).
3. a) den Páně ještě nenastal, poněvadž Bůh chce dát všem lidem příležitost k pokání.
12. b Před trůnem hořelo sedm světél - to je sedmero duchů Božích (4,5).
- c Tu jsem viděl, jak se z moře vynořila dravá šelma o deseti rozích a sedmi hlavách (13,1).
4. a Vloudili se do ní.
- b Zaměnili ji v nezřízenost.
  - c Zapírali Pána Ježíše Krista.
  - d Neuznávali žádnou autoritu.
  - e Vychloukali se sami sebou.
  - f Neměli Ducha Božího.
13. a Jedná se o ty, kdo zvítězí (2,7.11.17.26; 3,5.12.21)
- b Byl toho hoden, protože byl obětován a svou krví vykoupil Bohu lidi (5,9).
  - c Pouze jednoho (20,1-3).
  - d Pouze ti, kdo jsou zapsáni v Beránkově knize života (21,27).
5. a 3) víru jednou provždy odevzdanou Božímu lidu (v. 3).
- b 5) předpověděli apoštolové (v. 17).
  - c 1) v Duchu svatém (v. 20).
  - d 4) lásce Boží (v. 21).
  - e 2) pochybují (v. 22-23).

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

14. a 3) Historizující výklad
 b 1) Préteristický (historický) výklad
 c 4) Futuristický výklad
 d 2) Idealistický (všeobecný) výklad
 e 4) Futuristický výklad
6. Tvoje tabulka by měla vypadat asi následovně:

PRAVDY O KRISTU OBSAŽENÉ V 1. LISTU JANOVĚ

Místo	Předkládaná pravda	Bludné učení, proti němuž se staví
1,1-3	Jan slyšel, viděl a dotýkal se Krista.	1
2,22	Kdo popírá, že Ježíš je Kristus, je lhář.	2
3,23	Musíme věřit jménu Božího Syna Ježíše Krista.	2
4,1-3	Každé vnuknutí (duch), které vede k vyznání Krista, jenž přišel v těle, je z Boha.	1
4,15	Bůh zůstává v tom, kdo vyzná, že Ježíš je Syn Boží.	2

15. c) ukazuje na dvě navzájem podobné události, oddělené určitým časovým rozpětím.
7. a Nepravdivé.
 b Pravdivé.
 c Nepravdivé.
16. d) dovoluje, aby jeho proroctví byla připojena k ostatním biblickým proroctvím a tak je rozšířila a doplnila.
8. Ne. Věřící nemají poskytovat pohostinství lživým učitelům, kteří zapírají Krista.
17. a) „Mnohé příkazy a varování obsažené v listech sedmi církvím mohou věřící i dnes aplikovat ve svém životě.“
 d) „Kniha Zjevení obsahuje pravdu o Kristu a jeho konečném vítězství - pravdu, kterou potřebují znát všichni křesťané.“

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

poznámky